

УДК 811.111.373

PROFESSIONAL LANGUAGE WORLDVIEW: SYNERGETIC PERSPECTIVE

ФАХОВА МОВНА КАРТИНА СВІТУ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ РАКУРС

Chaika Y. I. / Чайка Ю. І.

*master of Germanic Philology Department,
Sumy State University/магістр кафедри германської філології
Сумського державного університету;*

s.t.s., prof. / к.т.н., проф.

ORCID: 0000-0003-1021-4662

Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture, Kharkiv, Sumska, 40, 61002

Харківський національний університет будівництва та архітектури,

Харків, вул. Сумська, 40, 61002

Chaika T. Y. / Чайка Т. Ю.

s.e.s., as.prof. / к.е.н., доц.

ORCID: 0000-0002-7622-3193

National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv, Kyrpuchova, 2, 61002

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,

Харків, Курпичова, 2, 61002

Shchyhlo L.V. / Щигло Л.В.

s.ph.s., as.prof./к.філол.н. доц.

ORCID:0000-0002-9441-6175

Sumy State University, Sumy, Rymського-Korsakova St., 2, 40007

Сумський державний університет, Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, 40007

Анотація. У статті висвітлюються ключові відмінності понять «фахова картина світу» та «фахова мовна картина світу». Обґрунтовується доцільність застосування методологічного базису синергетики як міждисциплінарного підходу до дослідження систем будь-якої природи, у тому числі й термінологічних.

Ключові слова: міждисциплінарний підхід, синергетика, термінологічна система, фахова картина світу, фахова мовна картина світу.

Abstract. The article highlights the key differences between the concepts of “professional worldview” and “professional language worldview”. The expediency of applying of the methodological basis of synergetics as an interdisciplinary approach to the study of systems of any nature, including terminological ones, is substantiated.

Key words: interdisciplinary approach, synergetics, terminological system, professional worldview, professional linguistic worldview.

Вступ.

Мова є засобом пізнання індивідом навколишнього світу. Утім, мова не виступає як креатор, оскільки завдяки мові людина лише відтворює своє світобачення. До того ж мовна картина світу репрезентує розвиток суспільства, тобто виконує функцію методу вираження і опису конкретних подій, різних історичних періодів тощо. Науково-технічний прогрес уможливив фіксацію мовного матеріалу та його передачі майбутнім поколінням [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує широкий спектр наукових доробок стосовно терміноодиниць інституційного дискурсивного простору (Ю.Г. Карачун, П.І. Шлейвіс, О.С. Єпарінова та багато інших. Утім, на сьогодні наявні поодинокі праці, присвячені лінгвістичним та перекладацьким аспектам терміносистем у синергетичному ракурсі

(М. С. Дорофєєва, Т.В. Яшина), що зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Отже, **мета** нашого дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності застосування методологічного базису синергетики як міждисциплінарного підходу до дослідження систем будь-якої природи, у тому числі й термінологічних.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Стрімкий розвиток науки і техніки спричинив універсальність фахової картини світу. Утім, в будь-якій мові універсальні поняття вербалізуються засобами конкретної мови. Звідси, за універсальності наукової фахової картини світу мовна фахова картина світу завжди національно-специфічна, навіть з урахуванням того, що в ній трапляється значна кількість інтернаціональної лексики.

Зазначимо, що фахова картина світу – це змістовна система наукового знання в конкретній сфері фахової діяльності людини. До того ж фахова мовна картина світу детермінується як національна форма увиразнення єдиного змістовного фахового вербального коду засобами конкретної мови [2, с. 22].

Фахова картина світу як результат пізнавальної діяльності людини в конкретній сфері знання є предметом дослідження когнітивного термінознавства. Вивчення фахових мов у контексті мовної картини світу уможливорює розгляд фахової мови як мовне втілення фахової моделі, що репрезентується за участі системи спеціальних найменувань. Ядром одиниць мови, що є конститuentами фахової мовної картини світу, є термінологія конкретної сфери знання. Утім, мова у фаховій мовній картині світу представлена не лише термінами, номенклатурними одиницями, професіоналізмами, але й нетермінологічною лексикою, що «об'єктивує повсякденні та фонові знання» [3, с. 272].

Варто зазначити й про те, що розвиток наукової думки сприяє кооперуванню різних сфер знання та використанню методології одних дисциплін задля вивчення об'єктів інших сфер знання. Слушною є думка М.С. Дорофєєвої, яка зазначає, що «аутентична синергетика як теорія самоорганізації систем має надзвичайно широкий об'єкт дослідження, розглядаючи всі матеріальні та ідеальні системи надскладної нелінійної природи» [1, с. 15].

Термінологія, варто зауважити, являє собою складну динамічну систему, що складається з термінів як одиниць з особливим статусом, домінантним методом аналізу яких, уможливорюється обрати міждисциплінарний лінгвосинергетичний підхід в таких його складових, як атрактор, біфуркація та флуктуація [5, с. 8–9].

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Фахова картина світу – це специфічний «інформаційний конгломерат» наукових знань, оскільки є результатом пізнавальної діяльності людини в конкретній сфері знання. До того ж фахова картина світу є універсальною завдяки об'єктивності самих наукових знань.

У процесі розумової та мовної пізнавальної діяльності індивіда

(в нашому випадку – фахівця) формуються та накопичуються фахові знання, упорядкування яких здійснюється за участі засобів мови. Фахова мовна картина світу визначається як національна форма репрезентації єдиного змістовного інваріанта фахового знання. Її формування та розвиток спричиняються науково-технічним та економічним прогресом, мисленням як окремої людини, так і суспільства загалом.

Поліпарадигмальний вектор досліджень в новітній науці про мову чітко увиразнюється в інтеграції антропоцентричного, когнітивного, синергетичного та дискурсивного підходів. Вивчення термінологічних систем з позицій синергетичної концепції наукового пізнання, вважаємо перспективною сферою подальших досліджень, оскільки належить до прерогативних проблем лінгвістики та перекладознавства загалом.

Література:

1. Дорофєєва М.С. Дискурсивні помилки у синергетиці спеціального перекладу. «Філологічні трактати». 2016. Том 8. № 3. С. 15.
2. Закирова Е.С. Лингвокультурологическая парадигма языка для специальных целей : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. М., 2015. С. 22.
3. Новодранова В.Ф. Формирование языковой картины медицины (когнитивный аспект). Современные тенденции в лексикологии, терминологии и теории LSP. М.: Изд-во МГОУ, 2009. 384 с.
4. Черникова Е. О. Истоки становления профессиональной языковой картины мира. URL: www.gramota.net/materials/2/2015/6-2/58.html (дата звертання: 7.05.2021)
5. Яшина Т. В. Влияние контекста на формирование терминологии в границах англоязычного инновационно-технического дискурса: автореферат дисс. ... к-та филол. наук. Пятигорск , 2016. С. 8–9.

Стаття відправлена: 10.05.2021 р.
© Чайка Ю.І., Чайка Т.Ю., Щигло Л.В.